

संस्कृत सामान्यम् ।

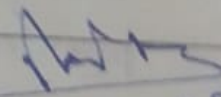
अनिवार्यपत्रम् ।

उपशास्त्री १

अनुवादं कुरुत हिन्दीभाषायाम् ।

22-09-2020

एषा हि सुरभारती कथ्यते । संस्कृतभाषायाः
-ककारणं पाणिनिनेर्मितानि सूत्राणि च जगतः
सर्वातिशयमाश्चर्यम् । अस्यां भाषायामेव
-याज्ञ-वाल्मीकि-कालिदास-भक्तभूति प्रभृतीनां
कविपुङ्गवानां वाणी संरक्षिता वर्तते । व्याकरण-
न्याय-वेदान्तादि विषयेषु महती विवेचना अस्यामेव
दृश्यते । अत्रचा भाषयैव भारतस्थैकता भवितुं
शक्नोति । एषैव सर्वास्यामाच्युनिकानां भाषाणां
जननी अस्ति । अस्याः शब्दमण्डारः, अक्षयः
अक्षुण्णाश्च सदा वर्तते । एषा विश्वस्य प्राचीनतमा
सुष्ठुतमा च भाषा । अस्यामेव चत्वारः वेशः
सन्ति । अस्य माध्यमेनैव आर्याणामध्यापि सर्वे
संस्कारः सम्पन्नाः भवन्ति । अतश्चैवमुच्यते -
संस्कृतं नाम देवी वागमन्वारण्याता महर्षिभिः ।

22-09-2020

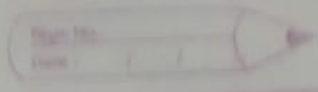
डॉ० निर्मल कुमार झा (सं० प्राचार्यः)
सं० उ० सं० महावि० सुस्वसेना, पूर्णियाँ ।

उपशास्त्री II

संस्कृतसामान्यम् ।

अनिवार्यपत्रम् ।

ज्ञातृस्वार्थम् ।

ज्ञा - जानना

लट् लकार - पुंलिंग -	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमं पुं -	जानाति	जानीतः	जानन्ति
मध्यमं पुं -	जानासि	जानीथः	जानीथ
उत्तमं पुं -	जानामि	जानीवः	जानीमः
<u>लोटस्कार</u> प्र० पुं -	जानातु	जानीताम्	जानन्तु
म० पुं -	जानीहि	जानीतम्	जानीत
उ० पुं -	जानानि	जानीव	जानीम
<u>लङ्.स्कार</u> प्र० पुं -	अजानात्	अजानीताम्	अजानन्
म० पुं -	अजानीतः	अजानीतम्	अजानीत
उ० पुं -	अजानाम्	अजानीव	अजानीम
<u>विधिलिङ्</u> प्र० पुं -	जानीयात्	जानीयाताम्	जानीयुः
म० पुं -	जानीयाः	जानीयातम्	जानीयात
उ० पुं -	जानीयाम्	जानीयाव	जानीयाम
<u>लृट्</u> प्र० पुं -	ज्ञास्यति	ज्ञास्यतः	ज्ञास्यन्ति
म० पुं -	ज्ञास्यसि	ज्ञास्यथः	ज्ञास्यथ
उ० पुं -	ज्ञास्यामि	ज्ञास्यावः	ज्ञास्यामः

(Signature)
22-09-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा, (सं. प्राचार्य)
रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ ।

साहित्यम् ।शास्त्रीचन्द्रनिहार ।

अतिशक्ती → यह द्वादश पन्द्रह अक्षरों का होता है ।
इसी द्वादश का गेद शशिकला, मणिगुणविकर,
चन्द्रोत्पल तथा भालिनी इत्यादि द्वादश है ।

शशिकला →

"द्विहतहयलक्षुरद्य गिति शशिकला ।"

द्विहत = द्विगुणिता : (द्विगुणा) । हय = अश्व (जातकी संख्या
यानि सप्त । शक्ती = १५ । लक्षु = ह्रस्वाः वर्णाः ।
अद्य = पश्चात्, चतुर्दशलक्षुवर्णानन्तर । तात्पर्यम् गुरु ।
इत्येवं प्रकारेण रचिता शशिकला ।

इस द्वादश के प्रत्येक पाद (चरण)
के कुल पन्द्रह अक्षरों (वर्णों) में प्रथम चौदह अक्षर
लक्षु (ह्रस्व) तथा पंद्रहवां अक्षर दीर्घ होता है ।
सात तथा आठ अक्षरों पर याति (विराम) होता है ।

उदाहरणम् →

मलचलतिलकसमुदितशशिकला,
त्रजगुवतिलसदलिकगगनगता ।
सरसिलनयनहृदयसलिलनिधिं,
व्यतनुत विततरमसपरितरलम् ॥

22-09-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा, (सं प्राचार्य)
रा० उ० सं० महावि० सुरवसेना, पूर्णियाँ ।